

Aki nem akart Szolzsenyicin lenni

2015 május 25. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Rózsás János gazdag életutat hagyott maga mögött, olyan életet, ami telis-tele volt megpróbáltatásokkal, de egyben olyan életet is, ami emberebb emberré, magyarabb magyarrá tette ?t.

A f?városi születés?, Zala megyei felmen?kkel rendelkez? Rózsás János tizennyolc évesen került be a leventék

közé. Az 1920-as trianoni békét követ?en a gazdaságilag és morálisan tönkretett Magyarország – zömében iskolákból kimaradt – fiúgyermekei számára létrehozott szervezet igyekezett pótolni a békediktátum értelmében korlátozott hader? egy részét.

(fotó: erdély.ma)

A nyilas hatalomátvétel után a leventéket katonaként is bevetették, így Rózsás Jánosnak is fegyvert kellett fognia. Teljességgel értelmetlen, gyáva, barbár cselekedet volt ez a nyilasok részér?l, hiszen gyerekekkel akartak háborút folytatni, és komolyan gondolták, hogy csapataik fel tudják venni a harcot a Vörös Hadsereggel. Rózsás János megpróbáltatásai azonban hamarabb kezd?dtek 1944-nél: a trianoni békediktátum következményeként az országot sújtó következmények családját és ?t magát sem kímélték. Budapesten született, de egész kisgyermekkorát végig kísérte a bizonytalanság, hiszen szülei hol maguk nevelték, hol göcseji nagyszülei gondjára bízták az elemi iskolás fiút. ? maga kés?bb így vallott err?l a nehéz id?szakról: *„Az els? elemi után a másodikat már Budán, a Krisztina téri iskolában jártam ki, de mire harmadikas lettem, már Nagykanizsára költöztünk a nyomasztó munkanélküliség körülményei közül vidéken keresve menedéket. Gyerekfejjel azon t?n?dtem, hogy vajon a negyedik elemi osztályt hol fogom kijárni?”* Személyes sorsában teljességgel látszott a trianoni Magyarország összes problémája, a bizonytalanság és kiszolgáltatottság ténye.

Családja anyagi helyzetét támogatandó alig tizennégy évesen munkába állt a zalai megyeszékhelyen, ám a tanulást sem hanyagolta: német nyelvb?l fels?fokú nyelvvizsgát tett. Közben Magyarország egyre jobban megérezte a háború borzalmát, hiszen a németek megszálltak az országot, elkezd?dött a zsidóság tömeges deportálása, és a Vörös Hadsereg is elérte Erdélyt 1944 szeptemberében, pont, amikor Rózsást besorozták. Rövid kiképzés után Somogy megyében vetették be alakulatát, ám nem sokáig állt fegyverben, ugyanis decemberben szovjet fogságba esett, és 1945 februárjában tíz év kényszermunkára ítélték.

Vidám, der?s években eddig sem b?velked? élete a Szovjetunió különböz? területein lév? kényszermunkatáborokban folytatódott. Ukrajna területén tartották fogva, majd 1946 ?szén az Ural hegység nyugati oldalán lév? Szolikamszk környéki lágerbe szállították át, ahol embertelen körülmények között fakitermelésen kellett dolgoznia. A tábor és a kegyetlen évek történetét *Duszja n?vér* cím? irodalmi igényességgel megírt m?vében meséli el. Megérkezésük történetére így emlékszik: *„Szédelegve, a fiatalabbakra kapaszkodva vonszolták magukat el?re ezen az észak-urali »Mártírok-útján«…A kutyák könyörtelenül acsarkodtak, szüntelenül*

ugattak, hörögtek a hátunk mögött. Rekedt sikoltással menekült el?lük, aki véletlenül hátrasodródott az egymást gázoló, akarva-akaratlanul is lökdös?d? tömegben. – Davaj! Davaj! – kiabálták a katonák. Minden botlást a szök? rab ugrásának vélték. Vadul lövöldöztek a leveg?be. – Bozse moj! Bozse moj! Nacsalnyik, könyörülj rajtunk! – jajongtak, sírtak az öregek. Nem volt irgalom."

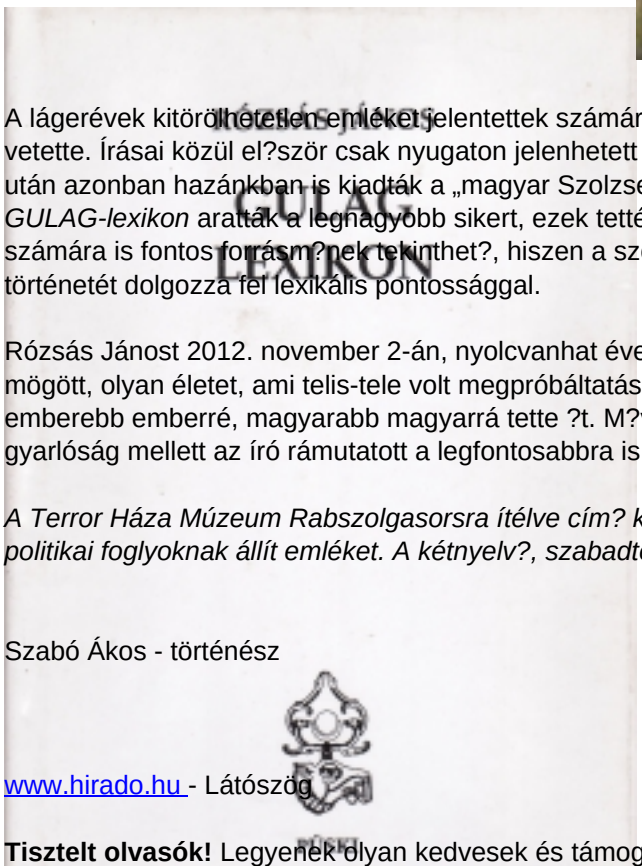
Szenvedéseiket tetézte az ?rök kegyetlenkedése, a silány és kevés táplálék, illetve a szovjet területekre jellemz? kegyetlen, sokszor mínusz 40 fokos hideg. Ebben a földi pokolban ismerte meg a szerz? Duszját, az orosz ápolón?t, aki a súlyos beteg magyart istápolta. A fiatal Duszja lelkiismerettel gondoskodott minden rábízott betegr?l, volt bár orosz, magyar, fiatal, öreg, ateista, vagy éppen hív?: *„Duszja n?vér naponta meglátogatott, hol délel?tt, hol délután. Kedvesen, aggódva szólongatott, hogylétem fel?l érdekl?dött. Bármily rosszul éreztem magam, látására mindig felderültem, mosolyogva néztem fel rá. Kérdésére minden alkalommal azt feleltem, hogy jobban vagyok."*

Felépülése után 1949 tavaszán szállították át Kazahsztán területére, ahol egy leend? bányászváros felépítését kellett végrehajtania rabtársaival együtt. A kegyetlen uráli hideg után a fiatal Rózsásnak újabb megpróbáltatásokkal kellett szembe néznie: 50 fokos forróság, kevés ivóvíz, nagyobb távolság szeretett hazájától. Az egyre nagyobb fizikai nélkülözést pótolta az a szellemi muníció, amit egy Alekszandr Szolzsenyicin nev? matematika-fizika szakos tanártól, rabtársától kapott, aki nagy hatással volt rá, és a megsemmisülés el?li menekülésében a tábor könyvtárának köteteit búj ta Rózsással együtt.

Útjuk kés?bb elvált, csak levelezésben maradtak, személyesen többször nem találkoztak.

A Sztálin halálát követ? részleges amnesztia Rózsás Jánost is elérte: 1953 júniusában szabadult, és még ugyan azon év karácsonyán hazatérhetett, majd könyvel?ként helyezkedett el Nagykanizsán.

A lágerévek kitörölhetetlen emléket jelentettek számára, így a Szovjetunióban eltöltött id?szak krónikáját papírra vetette. Írásai közül el?ször csak nyugaton jelenhetett meg a *Keser? ifjúság* cím? alkotás. A rendszerváltoztatás után azonban hazánkban is kiadták a „magyar Szolzsenyicin” m?veit, amelyek közül a Duszja n?vér és a *GULAG-lexikon* aratták a legnagyobb sikert, ezek tették ismertté szerz?jük nevét. Utóbbi a történészszakma számára is fontos forrásm?nek tekinthet?, hiszen a szovjet táborokat megjárt áldozatok életének, szenvedéseinek történetét dolgozza fel lexikális pontossággal.

Rózsás Jánost 2012. november 2-án, nyolcvanhat évesen szólította magához az Úr. Gazdag életutat hagyott maga mögött, olyan életet, ami telis-tele volt megpróbáltatásokkal, komoly próbatételekkel, de egyben olyan életet is, ami emberebb emberré, magyarabb magyarrá tette ?t. M?veiben a sok kegyetlenség, értelmetlen halál, emberi gyarlóság mellett az író rámutatott a legfontosabbra is: hit nélkül nem élhet? túl semmilyen megpróbáltatás.

A Terror Háza Múzeum Rabszolgasorsra ítélve cím? kiállítása a Szovjetunióba hurcolt kényszermunkásoknak és politikai foglyoknak állít emléket. A kétnyelv?, szabadtéri kiállítás fél évig, ingyenesen látogatható a Múzeum el?tt.

Szabó Ákos - történész

www.hirado.hu - Látószög

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!
www.flagmagazin.hu]]>

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló